

Venäjän laaja-alainen vaikuttaminen Suomeen 2000-luvulla

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 320 000 €

Aikajänne: 1/2025–12/2025

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Hanke liittyy hallitusohjelmakirjaukseen, jonka mukaan hallitus toteuttaa ulkopuolisen tutkimushankkeen Venäjän laaja-alaisesta vaikuttamisesta Suomeen 2000-luvulla.

Hankkeessa luodaan kokonaiskuva Venäjän laaja-alaisen vaikuttamisen tavoitteista, keinoista ja väylistä Suomessa. Tutkimuksen pääasiallinen ajallinen fokus on 2000-luvussa aina Venäjän Ukrainaan kohdistamaan hyökkäyssotaan asti. Ilmiötä tarkastellaan myös osana laajempaa historiallista kontekstia. Hanke huomioi Neuvostoliiton kylmän sodan aikaisen vaikuttamisen sekä tuo esiin silloisten ja Neuvostoliiton hajoamista seuranneiden toimintatapojen jatkumon ja muutoksen verrattuna 2000-lukuun. Tutkimus arvioi miten Venäjä vaikutti tai pyrki vaikuttamaan Suomen toimijuuteen eri osa-alueilla ja miten Venäjä onnistui tai epäonnistui tavoitteissaan.

Laaja-alaiselle vaikuttamiselle löytyy useita määritelmiä (ks. esim. Puolustusvoimat, 2023; Valtioneuvosto, 2021). Hankkeessa pyritään analysoimaan Venäjän valtiollista vaikuttamistoimintaa, jonka pyrkimyksenä on edistää sen omaa kansallista etua ja tavoitteita, ja joka voi aiheuttaa vaikuttamisen kohteelle haittaa tai vaaraa. Hankkeen toteuttajien tulee määritellä laaja-alainen vaikuttaminen ja sen lähikäsitteet (kuten hybridivaikuttaminen) tarkemmin tämän tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Monessa tapauksessa on haasteellista erottaa valtioiden tavanomainen vaikuttamistoiminta haitallisesta tai kohdevaltion kansallisten intressien vastaisesta vaikuttamisesta. Niin ikään voi olla vaikea todentaa, mikä on ulkoista vaikuttamista ja mikä omalähtöistä toimintaa. Hankkeen tulee riittävällä tavalla tuoda esiin nämä haasteet, mutta hankkeen toteuttajia rohkaistaan itsenäisten johtopäätösten ja tarkoituksenmukaisten rajausten tekemiseen.

Määritelmän asettaman rajauksen puitteissa tutkimuksessa on suotavaa huomioida erilaisia vaikuttamispyrkimysten osa-alueita, kuten valtakunnallinen ja alueellinen päätöksenteko (ml. ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen päätöksenteko), liike-elämä, kansalaisyhteiskunta, informaatioympäristö (ml. media), kulttuuri, urheilu, viihde, tiede ja tutkimus. Hanke tarkastelee Venäjän vaikuttamisen keinoja ja -yhteyksiä tutkijoiden tunnistamiin keskeisiin toimijoihin Suomessa, pyrkien tunnistamaan Suomelle vahingollisen laaja-alaisen vaikuttamisen.

Alla oleviin tutkimuskysymyksiin toivotaan vastattavan analysoimalla tarkoituksenmukaisesti valittuja lähdeaineistoja (mm. erilaiset asiakirja-aineistot, haastatteluaineisto, medialähteet, aiempi tutkimuskirjallisuus). Hankkeen toteuttajilla tulee

olla perehtyneisyyttä poliittiseen historiaan. Heiltä toivotaan myös kokemusta vieraiden valtioiden vaikuttamisen tutkimuksesta. Tutkimuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota hyvään tieteelliseen käytäntöön, tutkimuksen riippumattomuuteen ja analyyttisyyteen. Tutkimuksen tulee kyetä tunnistamaan jatkotutkimustarpeita.

Tutkimuskysymykset:

Hankkeessa tulee määritellä valtiollisen toimijan laaja-alainen vaikuttaminen hankkeen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, ja vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Millaisia Venäjän Suomeen kohdistaman laaja-alaisen vaikuttamisen tavoitteet ovat olleet 2000-luvulla?
  - Millä tavoin vaikuttaminen Suomeen vertautuu Venäjän vaikuttamiseen muihin maihin ja toimijoihin?
  - Miten Venäjän vaikuttamisen tavoitteet 2000-luvulla suhteutuvat vaikuttamiseen pidemmällä aikavälillä?
- Mihin yhteiskunnan ja politiikan osa-alueisiin Venäjä on pyrkinyt vaikuttamaan Suomessa?
  - Miten voidaan arvioida tai todentaa Venäjän vaikuttamista yhteiskunnan eri osa-alueilla?
- Millaisia vaikuttamisen keinoja ja väyliä Venäjä on hyödyntänyt Suomessa? Keinoilla tarkoitetaan Venäjän omaksumia vaikuttamistoiminnan eri muotoja ja tapoja. Väyillä tarkoitetaan pääsyä sekä pyrkimystä päästä vaikuttamisen kannalta keskeisiin ympäristöihin Suomessa.
  - Miten vaikuttamistoiminta on mahdollisesti muuttunut kylmän sodan jälkeen, ja miten se on muotoutunut 2000-luvun kuluessa?

Tutkijat voivat tarkentaa tutkimuskysymysten keskinäistä hierarkiaa ja painotuksia tutkimussuunnitelmassaan.

Lisäksi hankkeessa on toivottavaa pohtia seuraavia kysymyksiä:

- Millä tavoin Venäjän vaikuttamisen onnistumista tai epäonnistumista Suomessa voidaan arvioida?
- Miten laaja-alaista vaikuttamista vastaan voidaan suojautua tulevaisuudessa, ja millaisia politiikkatoimia se vaatii?

Kytkeä valtioneuvoston päätöksentekoon ja valmisteluun:

Hanke edistää Suomen pyrkimystä vahvistaa menneisyydenhallintaa ja käsitellä kriittisesti omaa lähihistoriaansa. Hanke tuottaa tutkittua tietoa aiheesta, joka on ollut ajoittain kiivaan julkisen keskustelun kohteena. Hanke auttaa tunnistamaan, havainnollistamaan ja pohtimaan Venäjän laaja-alaista vaikuttamista Suomen lähihistoriassa. Täten hanke palvelee Suomen kansallisen itseymmärryksen, toimijuuden ja edun vahvistamista. Hanke myös tunnistaa aiheita jatkotutkimukselle ja siten edistää tietoon perustuvaa päätöksentekoa

Valtioneuvoston näkökulmasta tutkimuksesta on hyötyä mm. varautumisessa vieraiden valtioiden laaja-alaiseen vaikuttamiseen, vaikuttamisen seurannassa tulevaisuudessa sekä suomalaisen yhteiskunnan haavoittuvuuksien kartoittamisessa. Samalla tutkimus lisää kansalaisten tietoa ja tietoisuutta laaja-alaisesta valtiollisesta vaikuttamisesta yhteiskunnassa.

Raportointi:

Hankkeesta laaditaan VN TEAS -ohjeistuksen mukainen suomenkielinen loppuraportti, jonka tulee sisältää kattava englanninkielinen tiivistelmä.

Viitteet:

[Sotilastiedustelun julkinen katsaus](#) (2023) Puolustusvoimat.

[Puolustuspoliittinen selonteko](#) (2021) Valtioneuvoston julkaisuja 2021:78.